

ZIUA BUCUREȘTILOR 20 SEPTEMBRIE 1959

dr. Ionel IONIȚĂ

Anul 1959 a însemnat pentru București aniversarea a 500 de ani de la cea mai veche mențiune documentară cunoscută despre existența orașului.

Documentul care determina o asemenea emulație și care devenea astfel un adevărat act de naștere al Bucureștilor era un hrisov dat de Vlad Țepeș, Domnul Țării Românești, la 20 septembrie 1459 în cetatea București. Deși textul nu se referea cu nimic la oraș sau împrejurimi importanța sa majoră rezultă din ultimele rînduri care încheiau documentul: “s-a scris în septembrie 20 în cetatea București în anul 6968 (1459) Io Vlad Voevod din mila lui Dumnezeu Domn”.

Hrisovul fusese pus în circulație încă din 1906, cînd a fost expus alături de alte documente, în cadrul expoziției jubiliare fără a i se bănuși valoarea. Documentul a aparținut învățătorului Alexandru Bunceanu, al cărui domiciliu era în anul 1859 în comuna Nadanova, raionul Baia de Aramă, regiunea Craiova.

După expunerea sa a fost cumpărat de Biblioteca Academiei Române unde se găsea în 1908, iar în 1959 se afla tot la Biblioteca Academiei Române în Secția de manuscrise.

Documentul nu a fost luat în seamă multă vreme. Deși originalul slav fusese publicat de P.P.Panaitescu în 1938,¹ el a trecut neobservat pînă în anii '50.

Prin 1956 George D.Florescu împreună cu un grup de istorici îl repun în discuție și propun ca data de 20 septembrie să devină ziua orașului București.²

O coincidență fericită face ca în anii 1956 – 1957 să se dezbată și problema redeschiderii Muzeului orașului București, care după o perioadă mai dificilă primise un spațiu nou în Palatul Suțu. 1959 devine astfel o dată cu rezonanță deosebită atît pentru oraș, care își aniversa jumătate de mileniu de atestare cît și pentru muzeu care oferea publicului un nou edificiu cultural într-o nouă viziune.³

---

1. P.P.Panaitescu, Documentele Țării Românești, București, 1938, pag.240-241. După informațiile pe care le avem din articolul lui H.Chircă documentul a mai fost folosit în anii '30, înainte de publicarea lui după o traducere dintr-un manuscris aflat tot în Biblioteca Academiei, vezi H.Chircă, Comentiariul istorico-filologic asupra hrisovului din 20 septembrie 1459, în Studii, revistă de istorie anul XII, nr.5, Editura Academiei R.P.R., 1959, pag.3/7.

2. Informație transmisă de prof.dr.Panait I.Panait, director al Muzeului în perioada 1984-1990 și participant la această primă sărbătoare, căruia îi aducem mulțumiri și pe această cale.

3. Desigur că sînt aspecte discutabile privind această „nouă viziune”, dar să nu uităm că Muzeul Municipiului București a suplinit mai mult de un deceniu lipsa unui muzeu național de istorie.

Acest jubileu a depășit cu mult nivelul unei sărbători locale.

“Pentru pregătirea și organizarea acestei sărbătoriri se va constitui un comitet iar în ziua de 20 septembrie 1959 va avea loc o sesiune jubiliară a Sfatului popular al Capitalei.”⁴, se menționa în Hotărârea Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român și a Consiliului de Miniștri.

Comitetul pentru pregătirea și organizarea sărbătoririi celei de-a 500 aniversări a orașului București s-a constituit într-o ședință specială la Sfatul popular al Capitalei.⁵ În comitet erau cuprinse toate categoriile socio-profesionale care ilustrau într-o “armonie incontestabilă noua orînduire democratică.” Alături de membri ai Consiliului de Miniștri, secretari ai Comitetelor orașenești ale P.M.R și U.T.M., se regăseau oameni de știință precum și muncitori frunțași din uzinele fanion ale Capitalei.⁶

Programul manifestărilor cuprindea o săptămîină plină de activități între 13 și 20 septembrie. Se desfășurau festivaluri cinematografice, manifestări muzicale, avea loc săptămîna celor mai bune spectacole ale teatrelor din București și se deschideau expoziții tematice cu titluri adecvate evenimentului: Bucureștii în arta plastică, București oraș al muncii, Bucureștiul în imagini.⁷

O atenție deosebită a fost acordată de presa bucureșteană celor două expoziții și concursuri intitulate “Bucureștiul în imagini” și “București oraș al muncii”. De asemenea ziarul “Informația Bucureștiului” anunța inițiativa Casei creației populare

4. *Informația Bucureștiului*, nr.1883, din 28 august 1959.

5. *Informația Bucureștiului*, nr.1895 din 11 septembrie 1959.

6. În comitet se aflau Ștefan Voitec și Athanase Joja, vicepreședinți ai Consiliului de miniștrii, artistul poporului Costache Antoniu, Tudor Bălan, matrițer la Uzinele „Semănătoarea”, acad.Mihai Beniuc, artista poporului Lucia Sturdza Bulandra, eroul muncii socialiste Alexandru Codescu, acad.Emil Condurachi, acad.Petre Constantinescu-Iași, Constanța Crăciun, adjunct al ministrului învățămîntului și culturii, Gheorghe Cazacu, lăcătuș la Uzinele „Vasile Roaită”, Florian Dănălache, prim secretar al Comitetului orașenesc București al P.M.R., Dumitru Diaconescu, președintele Comitetului executiv al Sfatului popular al Capitalei, prof.Mihail Ghelmegeanu, vicepreședinte al Societății pentru răspîndirea științei și culturii, Antonache Hristache, forjor la Uzinele „23 August”, Ana Ilie, muncitoare la Fabrica „Butoiul”, Gheorghe Ionescu, președintele Consiliului sindical orașenesc București, Elena Iordăchescu Lascu, secretar al Comitetului orașenesc București al P.M.R., Maria Irimescu, muncitoare la Fabrica de încălțăminte „Flacăra Roșie”, Carol Loncear, ministrul industriei grele, eroul muncii socialiste Ștefan Lungu, Toma Marinescu, prim-secretar al Comitetului orașenesc București al U.T.M., Cornelia Mateescu, secretar al C.C. al U.T.M., acad Ștefan Milcu, Maria Mironescu, președinta Comisiei de femei a orașului București, Mihai Mujic, secretar al Consiliului central al sindicatelor, acad.Andrei Oțetea, Gheorghe Pietroui, directorul Uzinelor „Republica”, Maria Rosetti, președinta Consiliului național al femeilor, Alexandru Sencovici, ministrul industriei bunurilor de consum, Gheorghe Stoica, secretarul prezidiului Marii Adunări Naționale, Gheorghe Titrade, lăcătuș la Atelierele centrale I.T.B., Eugen Utan, strungar la Uzinele Mao Tze-Dun, general maior Gheorghe Zaharia, Ștefan Zarea, inginer, în *Informația Bucureștiului*, nr.1895, din 11 septembrie 1959.

7. *Informația Bucureștiului*, nr.1883, din 28 august 1959.

Seria de timbre scoasă cu prilejul aniversării a 500 de ani de existență documentară a orașului București.

a Capitalei aflată în piața Kuibîșev nr.7⁸, de a se ocupa de organizarea expozițiilor.

De altfel, trebuie menționat faptul că Informația Bucureștiului a alocat spații generoase acestui eveniment și toate începeau cu prima pagină.⁹

Concursul și expoziția de fotografii erau deschise tuturor amatorilor “din întreprinderi, instituții, cluburi, case de cultură, cămine culturale, membrii cercurilor de artă etc.”¹⁰ Subiectele erau de strictă actualitate, iar fotografiile trebuiau să se supună acestui canon pentru ca să poată participa în concurs. Printre temele propuse se numărau: construcțiile orașului nostru în anii puterii populare, portrete ale frunțașilor muncii constructive, actualitatea multilaterală și creatoare a oamenilor muncii din orașul nostru, frumusețile orașului, București oraș al culturii, artei și științei, monumente istorice, de artă și cultură.¹¹

Cea de-a doua manifestare era tot un concurs urmat de o expoziție de pictură, grafică și sculptură. Expoziția intitulată “București, oraș al muncii” prezenta “lucrările cele mai izbutite ale artiștilor amatori din întreprinderi și instituții, cluburi, case de cultură și cămine culturale, precum și ale oricărui om al muncii care, pe calea aceasta, înfățișează aspecte diverse din viața și activitatea orașului nostru.”¹²

Muzeul de istorie a orașului București a jucat un rol principal în cadrul acestor manifestări. Aici a avut loc, cu sprijinul Academiei Române ședința festivă de comunicări științifice consacrată aniversării Bucureștilor într-o zi de joi 17 septembrie 1959. Printre participanți s-au numărat: “cadre din aparatul de partid și de stat”, academicieni și profesori.¹³

După cuvîntul introductiv al acad.Andrei Oțetea s-a citit scrisoarea celui care descoperise documentul lui Vlad Țepeș, învățătorul Alexandru Bunceanu, care fiind bolnav nu a putut fi prezent la manifestări.¹⁴

Au susținut comunicări: Paul Cernovodeanu, muzeograf la Muzeul de istorie al orașului București, prof.univ. Ion Ionașcu, Dan Berindei, cercetător la Institutul de istorie al Academiei R.P.R., Florian Georgescu, directorul muzeului de istorie a

8. Piața s-a numit de-a lungul timpului Piața Lahovary, Piața Kuibîșev, Piața Cosmonauților și acum iar Piața Lahovary.

9. Singurul număr din această perioadă al *Informației Bucureștiului* care nu acordă nici-un spațiu evenimentului este numărul 1897 din 14 septembrie consacrat evenimentului cosmic care a avut loc în acea zi. La 14 septembrie, ora zero, 2 minute și 24 de secunde, ora Moscovei racheta cosmică sovietică a atins suprafața lunii. Era pentru prima dată cînd s-a înfăptuit un zbor cosmic de pe pămînt pe un alt corp ceresc.

10. *Informația Bucureștiului*, nr.1884, din 29 august 1959.

11. Ibidem.

12. Ibidem.

13. *Informația Bucureștiului*, nr.1901, din 17 septembrie 1959.

14. Ședința festivă de comunicări științifice închinată sărbătoririi orașului București, în „Studii”, revistă de istorie, an XII, nr.5, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1959, pag. 241.

orașului București, Augustin Deac, șef sector la Institutul de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R., V.Liveanu șef sector la Institutul de istorie al Academiei R.P.R., și Petre Dache, șef secție la Muzeul de istorie al orașului București.¹⁵

Subiectele dezbătute se înscriau într-o largă tematică bucureșteană, care, însă, aveau imprimată amprenta epocii: "Momente din istoria luptei maselor populare bucureștene pentru libertate socială și națională și pentru construirea socialismului".¹⁶

Încheierea sesiunii consacrate aniversării a 500 de ani de atestare documentară a Bucureștilor a fost făcută de acad.Alexandru Graur.¹⁷ Totodată cele două instituții organizatoare Muzeul de istorie a orașului București și Institutul de Istorie al Academiei R.P.R. au alcătuit un răspuns la scrisoarea învățătorului din Mehedinți.

Textul era următorul: „Tovarășului învățător Bunceanu Alexandru, comuna Nadanova, raionul Baia de Aramă, regiunea Craiova. Sesiunea științifică organizată din inițiativa Partidului și Guvernului, de Academia R.P.R. prin Institutul de Istorie și de Muzeul de istorie a orașului București, exprimă tovarășului Alexandru Bunceanu cele mai vii mulțumiri pentru darul făcut Academiei R.P.R.: documentul care cuprinde cea mai veche mențiune a Orașului București și care ne-a prilejuit această aniversare.

Oameni de știință, profesori universitari, întruniți în sesiunea științifică închinată Orașului București ne înclinăm cu respect în fața muncii Dvs. și a sentimentului patriotic care v-a însufleșit.

Vă dorim în numele tuturor participanților încă mulți ani pentru a vă bucura de rapida înflorire a orașului București, Capitala patriei noastre socialiste”.

Institutul de istorie al Academiei R.P.R.

Muzeul de istorie a orașului București”¹⁸

În dimineața zilei de duminică 20 septembrie 1959 a avut loc sesiunea jubiliară a Sfatului Popular al Capitalei cu prilejul aniversării celor cinci veacuri de atestare documentară a Bucureștilor. Evenimentul s-a desfășurat în sala Atheneului Republicii Populare Române.

La manifestare au participat membri ai C.C. al P.M.R., ai Guvernului, ai Prezidiului Marii Adunări Naționale, conducători ai organizațiilor obștești și instituțiilor centrale, muncitori fruntași, academicieni și oameni de știință și cultură, președinții comitetelor executive ale sfaturilor populare din principalele orașe ale țării, ziariști români și străini.¹⁹ În loja oficială se aflau Gheorghe Gheorghiu Dej,

15. Ibidem.

16. Ibidem,

17. Ședința festivă ..., în op.cit., pag. 246.

18. Arhiva MMB

19. *Informația Bucureștiului*, nr.1904, din 21 septembrie 1959.

Chivu Stoica, Petre Borilă, Alexandru Drăghici, Constatin Pârvulescu, Dumitru Coliu, Leonte Răutu, Alexandru Bârlădeanu, Gherasim Popa. În prezidiul aflat pe scena Atheneului se găseau Ștefan Voitec, Ion Gheorghe Maurer, Florian Dănălache, Elena Lascu Iordăchescu, Dumitru Diaconescu, academicienii Iorgu Iordan, Nicolae Gh.Lupu, Horia Hulubei, artistul poporului Costache Antoniu, general maior Gh.Zaharia, eroi ai muncii socialiste, oameni de cultură.²⁰

Alături de asistența română au participat la sesiune șefi ai misiunilor diplomatice acreditați la București, primari și reprezentanți de peste hotare ai orașelor Bagdad, Belgrad, Budapesta, Berlin, Hanoi, Helsinki, Moscova, Pekin, Praga, Sofia, Stockholm, Ulan Bator, Varșovia, Viena și Washington și alți oaspeți străini.²¹

Sesiunea jubiliară a fost deschisă de academicianul N.Gh.Lupu, membru al prezidiului Marii Adunări Naționale. A urmat prezentarea făcută de Dumitru Diaconescu, președintele Comitetului Executiv al Sfatului Popular al Capitalei.

Cu acest prilej au fost adoptate un mesaj de pace către toate capitalele lumii și textul unei telegrame de salut adresată Prezidiului Marii Adunări Naționale, Consiliului de Miniștri și Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român.²²

În seara aceleiași zile de 20 septembrie 1959 președintele Consiliului de Miniștri al R.P.Române Chivu Stoica a oferit o recepție la care pe lângă invitații români au luat parte delegații capitalelor și ai altor orașe, participanți la jubileu.²³

Ceea ce se remarcă în primul rînd la aceste acțiuni, în afara festivismului caracteristic epocii, este tematica impusă cu un accent deosebit pe lupta maselor populare pentru libertate socială și națională, pentru construirea socialismului, tematică ce va constitui subiectul predilect pentru majoritatea manifestărilor din România timp de aproape jumătate de secol de acum încolo.

Dar încercînd să ne desprindem de toate aceste aspecte nu se poate să nu remarcăm amploarea, pe care a avut-o aniversarea Bucureștilor în 1959. Sărbătorirea a 500 de ani de atestare documentară nu a fost o simplă manifestare. Ea a cuprins întreaga societate bucureșteană.²⁴

20. Ibidem.

21. Ibidem.

22. Cronică, în Studii, revistă de istorie, anul XII, nr.5, Editura Academiei R.P.R., 1959, pag.17/247.

23. *Informația Bucureștiului*, nr 1904, 21 septembrie 1959.

24. Iată cîteva din aspectele politice, sociale, culturale, artistice, edilitare, comerciale editoriale, etc. ale acțiunilor:

- emisiune de timbre pusă în circulație de Direcția Generală a Poștelor și Telecomunicațiilor;

- cărți poștale ilustrate;

-lucrări edilitare:pavaje, amenajare de spații verzi, plantare de flori de sezon de-a lungul trotuarelor pe marile artere de circulație, zugrăvirea clădirilor naționalizate;

Participarea personalităților României la cel mai înalt nivel, la vremea aceea, dau măsura importanței, care a fost acordată Capitalei. De asemenea, este de subliniat prezența reprezentanților capitalelor și ai diverselor orașe, invitați la sărbătoare, majoritatea fiind formată din cei din lagărul socialist, dar nelipsind nici oaspeți sosiți din Washington, Stockholm, Helsinki sau Viena.

Sărbătorirea zilei de 20 septembrie din anul 1959 a fost prima și, de fapt, singura manifestare de acest nivel din București.

SUMMARY

The oldest document attesting the name of the city of Bucharest dates from September 20th, 1459, and was issued from Vlad Tepeș's (the Impaler) chancellery. The article presents details about the date of September 9th, which officially represents the day when the people of Bucharest celebrate their City.

-
- acțiuni cetățenești în cadrul circumscripțiilor electorale;
  - angajamente ale deputaților, comitetelor de stradă și a comitetelor de bloc pentru înfrumusețarea locurilor unde locuiesc;
  - în comerț au fost puse în circulație mărfuri cu inscripții jubiliare și desene inspirate din istoria orașului;
  - ambalajele aveau imprimare inscripții speciale;
  - aparitii editoriale: București – scurt istoric, București la a 500 –a aniversare;
  - simpozioane, medalioane muzicale, concursuri;
  - programe artistice prezentate de echipe de artiști amatori din întreprinderi;
  - programe și cicluri de filme în cinematografele bucureștene;
  - proiecții de filme în piețe publice;
  - spectacol festiv la Teatrul Național I.L.Caragiale;
  - spectacole dedicate Capitalei pe mai multe estrade din piețe și parcuri și pe scenele unor case de cultură;
  - concursul din *Informația Bucureștilui* intitulat „Cunoașteți Bucureștiul?”, etc. Pentru amănunte suplimentare vezi *Informația Bucureștilui*, an VII, numerele din lunile august și septembrie, 1959.